

Bölüm 8

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YAŞLILIK

Sevda ÖZÜTÜRKER¹
Mehmet ÖZÜTÜRKER²

1. GİRİŞ

Küreselleşme, içinde yaşadığımız dünyada yerel, bölgesel ve uluslararası güç birimlerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel açılardan etkileşimlerinin karşılıklı ve sürekli olarak artması anlamına gelmektedir. Modernleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan küreselleşmenin yaratmış olduğu karşılıklı bağımlılık ilişkisi, yerelin dünya ile bütünleşmesi sürecinde genç ve aktif çalışma çağındaki nüfus için yeni fırsat alanları sunarken; sayıları gün geçtikçe artan yaşlı nüfus için birçok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir.

Küreselleşmenin belki de en bariz sonucu demografik yaşlanmadır. 21. yüzyılda yaşanan teknolojik ilerlemeler, sanayi üretim biçimi ve kapitalist ekonomi anlayışı çerçevesinde artan rekabet koşulları doğum oranlarının azalmasına, modern tıbbın gelişmesi doğuştan beklenen yaşam sürelerinin artmasına, aşırı bireycilik ve özgürlük kavramlarının daha fazla önem kazanması yalnız yaşayan bireylerin artmasına neden olmuştur. Birçok ülkede toplumsal hayatın işleyiş biçimi, artan ve artmakta olan yaşlı nüfusun yaşam standartları gözetilerek yeniden dizayn edilmesini ve toplumsal yaşlanma ile mücadele edilmesini zorunlu kılmıştır. Demografik yaşlanma, gündelik hayatının her yönünü etkilemektedir. Bu çalışmada bu etkilenişin ortaya koymuş olduğu sorunların genel bir değerlendirmesi amaçlanarak alanda yazılmış çalışmalar üzerine bir literatür taraması yapılmıştır.

2. KÜRESEL YAŞLANMA ANALİZİ

Küreselleşme, bilişim teknolojilerinin aşırı yaygın ve yoğun kullanımı ile dünyanın her köşesinin kapsama alanına alınması ve mesafelerin ortadan kaldırılması olarak

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, sevda.ozuturker@erzincan.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4850-2590

² Dr., mehmetozuturker@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4246-0449

yapılan tanımı onun teknolojik yönünü vurgularken; küreselleşmenin siyasi, ekonomik, kültürel ve demografi gibi çok yönlü etkilerinin olduğunu gündelik yaşamdan tecrübe etmekteyiz.

Küreselleşme özünde modernleşmenin bir kazanımıdır. Aşırı modernleşmenin insanlara sunmuş olduğu kolaylıklar, kazanımlar ve riskler küreselleşme ile birlikte dünyanın her alanına dalga etkisiyle yayılmaktadır. Modernleşmenin insanlığa sunmuş olduğu özgür ve bireyci yaşam biçimi ona teknoloji sayesinde gündelik hayatı kontrol etme imkanı sağlarken kapitalist ekonomi modelinin yaratmış olduğu rekabetçi piyasalarda üretim ve gelir elde etme konusu insanları daha zorlu koşullarla mücadele etmek durumunda bırakmıştır.

Küreselleşme sürecinin baş döndürücü sonucu olan demografik değişim ülke nüfus kimliklerinin yeniden tanımlanmasına ve sosyo-ekonomik-kültürel hayatın genel işleyiş biçiminin yeniden biçimlendirilmesine neden olmaktadır. Çünkü toplumlar artık hızla yaşlanmaktadır. Bu süreçte ekonomiden siyasete, kültürden eğitime her alanda her sektörde yaşlı nüfusun görünürlüğü daha fazla olacaktır.

3. DÜNYA YAŞLANIYOR

Yaşlılık, *“tıpkı çocukluk, gençlik, yetişkinlik gibi bir yaş dönemi olup, insan yaşamının son evresi olarak tanımlanır”* (Danış ve Efe, 2016, s. 263). Yaşlılık dönemi, yaşam konusunda kayıpların ve çöküşlerin yaşandığı dönemi ifade eder. Bu dönem aynı zamanda çevresel ekonomik ve kültürel koşulların hazırladığı bir sonuçtur (Arpacı, 2005, s. 15). Tufan'a göre yaşlılık: *“Toplumun gelişmesine, bireysel sağlık durumuna, sosyal ve psikolojik durumuna bağlı değişken olarak, yaşanan çağa, bölgeye, toplumsal norm ve değerlere, kültürel özelliklere göre farklılaşan subjektif bir kavramdır”* (Tufan, 2007, s. 32; 2016, s. 132).

Dünya nüfusunun yaşlanması yüzyıllardır devam etmektedir fakat bu süreç son yıllarda büyük bir ivme kazanmıştır. Her yıl yaşlıların sayısının yanında yaşlanma hızı da artmaktadır

BM'ye göre; *“Bir ülkedeki yaşlı nüfusun genel nüfusa oranı % 8 ile % 10 arasında olan ülkeler yaşlı, % 10'un üzerinde olan ülkeler ise çok yaşlı”* olarak tanımlanmaktadır. Bu orana göre dünya geneli yaşlı nüfus oranları analiz edildiğinde farklı ülkelerin farklı hızlarda yaşlanma sürecine girdikleri anlaşılmaktadır. Örneğin Fransa'da 65 yaş ve üzeri insanların oranı 120 yıl içinde %7'den %18'e yükselmiştir. Japonya'da ise aynı büyüme sadece 26 yılda gerçekleşmiştir. Doğu ve Güneydoğu Asya'da (özellikle Çin, Güney Kore, Tayvan ve Tayland'da) doğum oranlarındaki keskin düşüş nedeniyle hızlı nüfus yaşlanması meydana gelmektedir(OECD, 2007).

Çin'de 1965 yılında toplam doğurganlık oranı 6,0 iken 2019 yılında bu rakam 1,7 olmuştur. Bu düşüş, 1970'lerin sonlarında Çin hükümeti tarafından sıkı bir doğum kontrol politikası uygulanmasından kaynaklanmıştır. Bu sebeple Çin, gelişmekte olan ülkelerin çoğundan daha hızlı yaşlanmaktadır. Çin'de 2005 yılında 90 milyon, 2016 yılında 150 milyon olan 65 yaş ve üzeri nüfusun 2030 yılında 230 milyon, 2050 yılında ise 350 milyon olacağı tahmin edilmektedir(Zubiashvili & Zubiashvili, 2021).

2019 yılında 65 yaş ve üzeri dünya nüfusu 770 milyon kişi olmuştur bu sayı 2000 yılı rakamları ile kıyaslandığında 350 milyon kişinin artmış olduğu görülmektedir. 1990 yılında dünyadaki 26 ülkede sadece 2 milyon yaşlı insan vardı, Birleşmiş Milletler tahminlerine göre "2030 yılında küresel nüfus artışı 8,5 milyar, 2050 yılında 9,7 milyar, 2100 yılında ise 10,9 milyara ulaşacaktır" 2030 yılı ile ilgili olarak 60'tan fazla ülkede 65 yaş ve üzeri 2 milyondan fazla yaşlı insan yaşayacaktır (UN, 2021).

Birleşmiş Milletler 2022 verilerine göre dünya yaşlı nüfus oranı %9,8'dir. Toplam nüfus içerisinde yaşlı oranı en yüksek olan birinci ülke, %35,9 ile Monako, sırasıyla, %29,9 ile Japonya ve %24,1 ile İtalya'dır. Yaşlı nüfus oranının en düşük ülkeler sıralaması ise, %1,5 ile Katar, %1,7 ile Uganda ve Zambiya, %1,8 ile Birleşik Arap Emirlikleri'dir. Türkiye %9,9 yaşlı nüfus ortalamasıyla dünya yaşlı nüfus ortalamasının hemen üzerinde yer almaktadır (TUİK, 2023).

Toplumsal yaşlanma, ilk olarak Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmıştır ve 21. yüzyılın tamamında dünyanın en yaşlı bölgesi olmaya devam edecektir. Nüfus projeksiyonlarına bakıldığında Avrupa ülkelerindeki yaşlı nüfus dünyanın geri kalan ülkelerindeki yaşlı nüfustan daha hızlı yaşlandığı anlaşılmaktadır. Yüksek yaşam beklentisi ve doğum oranlarındaki keskin düşüş aile yapısında değişikliklere neden olmaktadır. Birçok Batı Avrupa ülkesinde nüfusun yüzde 17'sinden fazlası 65 yaşın üzerindedir ve bazı bölgelerde bu rakam yüzde 25'e yakındır. Avrupada Nüfus yaşlanmasının gelecekte ekonomik sosyal ve siyasi alanlarda çok ciddi bir sorunlara neden olacağı tahmin edilmektedir. Bugün Avrupa ülkelerinin çoğunda yaşlanma karşıtı politikalar gündemdedir (Zubiashvili & Zubiashvili, 2021)

Nüfusun yaşlanması sorunu, 60 yaş ve üzeri nüfusun oranının %20 olduğu Rusya'da da ciddi boyutlardadır. Gelecekte Rusya'da nüfusun yaşlanması daha büyük bir boyut kazanacaktır. Resmi demografik tahminlere göre, 65 yaş ve üzeri nüfusun payı 2030 yılına kadar %28'i aşacaktır. Son 10 yılda Rusya'da çalışma çağındaki nüfus azalmaktadır. Önümüzdeki yıllarda ülke, 2025 yılına kadar 7 milyon kişi olmak üzere önemli sayıda işçi kaybedecektir. BM tahminlerine

göre, 2050 yılına kadar Rusya'da ekonomik olarak aktif nüfusun payı (20-60 yaş) ülkenin toplam nüfusunun neredeyse yarısı olacaktır.(UN, 2022)

Görüldüğü üzere küreselleşme ile aynı doğrultuda ve yönde dünyanın gelişmiş ülkeleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde de nüfus piramitleri içerisindeki denge bozularak yoğunluk yaşlı nüfus tarafında toplanmaktadır. Yaşlı nüfus artışının ülkelerin ekonomik, sosyal, kültürel hazır bulunuşluk seviyelerine göre birçok sonucu problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bundan sonraki bölümlerde bu sorunlara değinilecektir.

4. KÜRESEL YAŞLANMA SORUNLARI

4.1. Ekonomik Sorunlar

Küresel yaşlanmanın yerel, bölgesel ve küresel ekonomiler üzerinde çok ciddi etkileri vardır. En büyük sorun yaşlılık dönemi ortaya çıkan ihtiyaçların finansmanı sorunudur. Emeklilik ödeneği, bakım, sağlık, barınma, beslenme gibi ihtiyaçların finansmanı devletler, aileler ve yaşlının kendisi içinde gerilimler yaratmaktadır.

Küreselleşme ve toplumsal yaşlanma sebebiyle yaşlı nüfusun istihdam sürecine katılamaması, çalışma çağındaki nüfusun azalması ulusal ve uluslararası ekonomik dengeleri doğrudan etkilenmektedir. BM ve Birleşik Krallık gibi batı ülkelerde toplumsal yaşlanmanın ekonomik sorunları ile mücadelede, zorunlu emeklilik yaşının yükseltilmesi, yaşlı istihdam alanlarının artırılması, özel sektör emeklilik planları gibi politikalar üretilmeye çalışılmaktadır. Uluslararası ekonomik dengelerin korunması için Dünya bankası BM gibi kurumların temel kaygıları gelişmekte olan ülkelerdeki “bağımlı” yaşlılar etrafında toplanmaktadır (Powell, 2014).

Bağımlı yaşlı nüfusun bakım yükü ise yaşlı ailesi ve devletler için de bir yük getirmektedir. Küreselleşme ile birlikte çekirdek aile modellerinin ve aile içi tüm fertlerin çalışma hayatında olmaları sebebiyle bağımlı yaşlı bakımı oldukça sancılı olabilmektedir. Yaşanan ekonomik darlıklar bağımlı yaşlılara bakım hizmeti veren aileler ya da yaşlı bakım merkezleri açısından hem ekonomik hem de psikolojik anlamda yük oluşturmaktadır.

AB ülkelerindeki emeklilik harcamaları GSYH'nin yaklaşık %13'ünü oluşturmaktadır. Gelecekte Avrupa ülkeleri yaşlılar için emeklilik harcamalarını daha da arttırmak zorunda kalacaklardır. Örneğin İngiltere'nin emeklilik harcamalarını arttırmak için önümüzdeki 40-50 yıl içinde gayri safi yurtiçi hasılasının %3'ünü daha harcaması gerekecektir. Şu anda Avrupa ülkelerinde 1 emekliye 4 emekli düşerken, 2050 yılında bu oran 1/2 olabilir. Artan yaşlı

insan sayısı, emeklilik ve sosyal harcamaların yükü kaçınılmaz olarak ekonomik büyümeyi azaltacaktır. (Zubiashvili ve Zubiashvili, 2021)

4.2. Sağlık ve Bakım Sorunları

Küreselleşen yaşlılıkta Sağlığın dönüşümü, gelişmiş ülkelerde 18. ve 19. yüzyıllarda başlayan tıp endüstrisindeki gelişmeler ve gıda teknolojisindeki iyileşmelerin bir sonucu olarak yüksek ölüm oranları yerini düşük ölüm oranlarına bırakmıştır. Tıp alanındaki başarılar ve tıp teknolojilerinin ileri ve erken teşhis kabiliyetlerinin, insanlarda daha fazla hastalık bulması ve tedavilerinin mümkün olması ölçüsünde yaşlı nüfus oranı daha da artmıştır.

Küresel bir gerçek olarak bütün toplumların paylaştığı ortak hususlardan bir tanesi de her toplumun giderek yaşlandığı ve yaşlı oranlarının giderek artış gösterdiğidir.

Demografik dönüşüm ve yaşlı popülasyonundaki artışa bağlı olarak yaşlıların günlük yaşam aktiviteleri olumsuz etkilenmekte, yaşam kaliteleri giderek düşmekte ve böylelikle sosyal, ekonomik ve fiziksel bir takım bakım problemlerini ortaya çıkarmaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte insanların eşitsiz yaşam koşulları, savaşlar, göçler, salgın hastalıklar, ekolojik felaketler, radyoaktif sızıntılar gibi nedenler gençlere göre daha kırılgan olan yaşlı popülasyonunu derinden etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde yaşlıları normal insanlara göre daha fazla tehdit eden risklere karşı geliştirilen sağlık politikaları ve aktif yaşlanma stratejileri yaşlı sağlığını olumlu yönde etkilerken gelişmekte olan ülkelerde yaşayan yaşlılar ise küreselleşmenin ortaya çıkarmış olduğu risklere doğrudan maruz kalmaktadırlar. Yakın geçmişte yaşadığımız Corona Virüs pandemisinde virüsün yaşlı popülasyonunda oluşturduğu ölümcül sonuçlar toplum içinde yaşa bağlı ayrımcılığı daha da görünür hale getirmiştir.

4.3. Yalnızlık ve Güvenlik Sorunu

Küreselleşme sürecinde, toplumsal yaşlanma olgusu ile birlikte öne çıkan bireycilik, bireyselleşme, özgürlük, özel mülkiyet gibi kavramlar, ileriki yaşlarda yalnızlık, bakıma muhtaçlık ve güvenlik gibi birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

Aşırı bireyleşme öncelikli olarak kuşaklar arası ilişkileri ortadan kaldırmıştır bu durum ise birbirine tahammülü bulunmayan teknoloji bağımlısı bireyler yaratmıştır. Teknoloji donanımlı yeni dünya düzeninde hızlı olmak üretken olmak ve getirisi yüksek faaliyetler rövanşta olduğundan bu düzene ayak uydurabilen genç enerjik bireyler sistem entegre olabilirken bu özellikleri taşımayan yaşlı

nüfus toplumdan izole olarak kendi kabuğuna çekilmek ve yalnızlığın vermiş olduğu birçok olumsuzlukları sırtlamak durumunda bırakılmıştır.

Yapılan araştırmalar yerinde sosyal dışa dönük yaşlanmanın yaşlı psikolojisi ve fiziksel hareket kolaylığı açısından yaşlı yaşamında olumlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koyarken gelir konusunda yeterli seviyede olamayan, kendi öz bakımlarını kendileri yapamayan bireyler için yalnız yaşam, tamamen bir bağımlık ilişkisini ortaya koymaktadır.

Geçmişte ileri yaşta yalnız yaşamak ve tek başına kalmak, terk edilmişlik, sosyal yalıtım ve ailenin dışlaması olarak yorumlanmaktaydı. Yapılan birçok araştırma küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan özel mülkiyet, bireyselleşme düşünceleri sebebiyle yaşlıların yalnız yaşayanlar da dahil kendi evlerinde ve yerel ortamlarında yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. İnsan ömrünün uzaması, emekli maaşlarının artması, devletlerin sunduğu sosyal destekler, yaşlı bakım hizmetleri, konut sahipliği oranlarının artması, yaşlı dostu şehirlerin ve yerleşkelerin ortaya çıkması gibi sebepler yaşlıların yalnız yaşamı tercih etmelerine neden olmuştur(Powell, 2014).

Yapılan çalışmalara göre; gelişmekte olan ülkelerde halen iki ve üç çocuklu aileler mevcut iken gelişmiş ülkelerde çok kuşaklı aileler giderek azalmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yaşlılar ya çocuklarıyla birlikte ya da çocuklarının yakınında yaşamak istemektedirler.

Yaşlanma ile birlikte gelişen biyolojik ve fizyolojik değişiklikler ve olumsuz yaşlanma koşullarında küresel teknolojilere kendisini adapte edemeyen (teknolojik okuryazarlığı düşük ya da hiç olmayan) ve geliri düşük yaşlı bireyler için ihtiyacı olan ürün ve hizmetlere ulaşmada engellerle karşılaşmaktadırlar.

Yapılan çalışmalar teknolojik okuryazarlığı olmayan yalnız yaşayan yaşlıların daha fazla dolandırıcılık suçu mağduru olduğunu ortaya koymaktadır. Özütürker tarafından 2021 yılında 38 yaşlı dolandırıcılık suçu mağduru ile yapılan bir araştırma sonucuna göre dolandırılan yaşlıların çoğunluğunun dijital okuryazarlığı bulunmadığı ve genellikle telefon yolu ile dolandırıldıkları anlaşılmıştır (Özütürker, 2021a). Gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere birçok gelişmiş ülkede de yalnız yaşamak sosyalleşme konuşma ihtiyacı birçok güvenlik zafiyetine yol açmaktadır.

4.4. Yaşlılığın Kadınlaşması Sorunu

21.Yüzyılda gelişmiş ülkelerdeki ortalama yaşam süresinin karakteristik bir özelliği, kadınların ortalama yaşam süresindeki artıştır. Yapılan araştırmalar, bütün toplumlarda biyolojik nedenlere bağlı olarak kadınlar arasındaki ölüm oranlarının

her yaşta erkeklerden daha düşük olduğunu ve yaşlı kadın yoğunluğunun ileri yaş gruplarında daha da arttığını ortaya koymaktadır (Tinker, 2002, s. 731). Yaşlı nüfusun cinsiyet oranlarındaki farklılık toplumsal yaşlanmanın niteliğini doğrudan etkilemektedir.

Genetik, çevre cinsiyet, beslenme ve yaşam biçimi, kültür ve sağlık hizmetlerine yakınlık gibi etkenler kadınların yaşam sürelerinin erkeklerden daha uzun olmasını sağlamaktadır (Hablemitoğlu, 2016).

“Erkeklerin kadınlara göre kalp hastalıklarından ölme ihtimali %50, kanser ya da enfeksiyon hastalıklarından ölme ihtimali ise iki kattan daha fazladır. Anılan sebeplerden ötürü yaşlı nüfus içinde kadınların oranı daha fazladır. Bu durumu tanımlayan demografik süreç “yaşlılığın kadınlışması” olarak adlandırılmaktadır”

1900 yılında Avrupa’da kadınların ortalama yaşam süresi erkeklerden sadece 2 yıl daha uzundu. 2019 yılında bu fark 7 yıla çıkmıştır. (Kadınların beklenen yaşam süresi 82 yıl, erkeklerin ise 75 yıldır). Bu fark, kadınların ortalama yaşam süresinin 79 yıl, erkeklerin ise 69 yıl olduğu Doğu Avrupa’da daha da büyüktür. Eski Sovyetler Birliği’nin bazı cumhuriyetlerinde bu fark 13 yıldır. Gelişmekte olan ülkelerde ise kadın ve erkek arasındaki ortalama yaşam süresi farkı sadece 3 yıldır. Güney Asya ve Orta Doğu’da kadınların düşük sosyal statüsü gibi kültürel faktörler kadınların uzun ömürlü olmasını etkilemektedir (UN 2022). Toplumsal yaşam içerisinde yaşlı kadın oranlarının fazla oluşu yaşlılığın kadın cinsiyetinde vücut bulmasına neden olmuş, gelir sahibi olmayan kadınları eşlerini kaybettikten sonra bir dizi zorluklarla mücadele etmek zorunda bırakmıştır.

Yaşlılık dönemini yalnız geçiren kadın yaşlılar ataerkil toplumlarda daha fazla sıkıntılarla mücadele etmek durumundadırlar. Eğitim seviyesi düşüklüğü, gelir yoksunluğu onları birer bağımlı olarak sosyal desteklerle ayakta kalabilen psikolojik açıdan toplumdan izole bir yaşam sürmek durumunda bırakmaktadır.

SONUÇ

Bilgisayar çağı, bilim çağı, uzay çağı gibi birçok isimle nitelendirilen küresel çağ çok hızlı toplumsal değişimlerin yaşanmış makinelerin günlük hayatın yorucu birçok alanında görev aldığı ve insan yaşamını rahatlattığı, toplumsal yapıların, rollerin kimliklerin dünyayı algılama biçimlerinin, gelecek beklentilerinin değiştiği dünyanın bütünleşerek farklı kültürlerin birbirlerinden etkilenecek yeni dengelerin yeni kültürlerin oluştuğu bir süreci anlatır (Cezayirli, 2004). Bireyselleşmenin öne çıktığı bu süreçte sosyalleşme süreci sosyal bozulma sürecine dönüş, kuşaklar arası dengeler ve barış bozulmuştur kuşaklar birbirine

yabancılaşarak aralarındaki mesafe giderek açılmıştır böylelikle kendisine ve içinde yaşadığı topluma yabancılaşmış birey tipleri ortaya çıkmıştır. (Şahin, 2011).

Batıdan doğuya doğru küreselleşme ile birlikte ilerleyen toplumsal yaşlanmanın toplumlar üzerinde sosyal ekonomik ve kültürel olmak üzere birçok dramatik etkisi bulunmaktadır. Yaşlılık dönemlerinde artış gösteren harcamalar, yaşlı istihdam seviyesinin düşüklüğü ve küresel ekonomik krizler, çalışma çağındaki nüfusun yaşlı nüfusu destekleme kabiliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Küresel ölçekte yaşlılık döneminin koşullarının iyileştirilmesi için, yerel ve uluslararası düzeyde daha etkin politikaların yapılmasına ve yeni tedbirlerin alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Nüfusun yaşlanması bir yandan insanlığın halk sağlığının iyileştirilmesinde, tıp ve ekonominin geliştirilmesinde, yüzyıllar boyunca insanların yaşam beklentisini sınırlayan birçok hastalığın ortadan kaldırılmasındaki başarı olarak görülebilir. Diğer yandan ise ülkelerin ulusal kalkınması ve ailelerin sürdürülebilirliği için birçok sorun teşkil eden küresel bir olgudur. Yaşlı oranlarının artışı Ülke hükümetlerinin bu nüfusa yönelik sosyal yardım sağlama kabiliyetini zayıflatmaktadır. Yaşlı nüfus artışı karşısında çalışma çağındaki nüfusun azalması ise gelir vergilerini olumsuz etkilemektedir. Çünkü bu vergiler olmadan artan emekli sayısının emeklilik gelirlerini finanse edebilmek imkansız hale gelmektedir. Bu açıdan demografik yaşlanma olgusu, toplumu oluşturan tüm yaş gruplarının yaşam standartları için bir tehdit anlamı taşımaktadır. Çünkü toplumsal yaşlanma, sosyal güvenlik ve emeklilik sistemleri üzerinde baskı yaratmaktadır (Powell, 2014)

Yaşlılık döneminde ekonomik ve sosyal güvenliğin sağlanması konusunda, yaşlıların işgücüne katılım oranlarının artırılması, kaynakların yaşlı refahını artırma yönelik daha etkin ve verimli kullanılması, emeklilik sistemlerinin geliştirilmesi, hem nesiller arası ilişkilerin iyileştirilmesine hem de ülke ekonomilerinin artan yükünün hafiflemesine katkı sağlayacaktır.

Toplumun yaş kategorileri içerisinde yaşlılar o toplumun en fazla değer taşıyan kesimini ifade etmektedir. Çünkü toplumların geleceğine dair yapılacak gelişim planlarında tecrübeler ve yaşanmışlıklar her zaman belirleyici olmuştur. Yaşlı nüfusun yaşam standartlarını yükseltmek onlara istihdam alanları yaratarak tecrübelerinden yararlanmak, toplumsal bağları güçlü tutmak toplumsal geleceğe yatırım yapmayı ifade etmektedir (Özütürker, 2021a). Toplumun çoğunluğunu oluşturan kesimi toplumdan dışlayarak onları bir yük olarak görmek toplumsal

çatışmaların önünü açmaktadır.

Küresel ölçekte gelişmiş ve gelişmekte olan ülke toplumlarında yaşlıların topluma yük olduğu şeklindeki olumsuz kanıların ortadan kaldırılması, toplumsal bütünleşme ve toplumsal uyumun arttırılması için insanların daha fazla gönüllü faaliyetlere katılması teşvik edilmeli, Aktif yaşlanma konusunda daha fazla yaşlıların kitlesel eğitim kampanyalarına katılımının sağlanması gerekmektedir. Yaşlılarla ilgili olumlu haberlerin öne çıkartılarak yaşlı ayrımcılığı, sosyal dışlanma gibi konuların ortadan kaldırılması sağlanmalıdır. Genç yaşlıların yaşlılık dönemlerini güvence altına alabilmeleri için yaşam boyu tasarrufa teşvik edilmelidir.

Buraya kadarki dönemde küreselleşmenin hep olumsuz yönleri anlatılsa da yaşlılık açısından olumlu etkilenme boyutları da söz konusudur. Örneğin “Bauman’a göre Küreselleşme, Küresel iletişim 1990’larda çatışma bölgelerinde (Doğu bloku ülkeleri ve Afrika ülkeleri) yaşayan zorluklarla savaştan yaşlılarla ilgili bilinci arttırmıştır. Gelişmiş ülkelerde yaşayan yaşlılarda da seyahat, göç ve küresel turizm olanaklarının farkına varmalarını sağlamıştır” (Powell, 2014). Yaşlı bireyler bu sayede daha bilinçli hale gelmişlerdir.

Sonuç itibarıyla toplumsal yaşamı daha yaşanabilir kılma konusunda yaşlılık dönemi sorunlarının tespiti ve çözümü için mevcut yaşlılar ve aileleri konusunda daha gerçekçi verilerin ortaya konulmasına ve bu konuda daha fazla çalışmaların yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Arpacı F. (2005). *Farklı boyutlarıyla yaşlılık*, Türkiye İşçi Emeklileri Derneği, Ankara: Eğitim ve Kültür Yayınları.
- ABD Nüfus Sayım Bürosu, Uluslararası Veri Tabanı (www.census.gov/ipc)
- Cezayirli G. (2004). Küreselleşme, bireyselleşme ve toplumsallaşma, *Erdem*, (41), 29-58. doi:10.32704/erdem.2004.41.029
- Danış, M. Z. & Efe, F. (2016). Aktif yaşlanma. Velittin Kalıncı (Ed.). *Yaşlılık disiplinleri arası yaklaşım, sorunlar, çözümler 2* (ss. 263-292), Ankara: Nobel Akademik Yayınları.
- Hablemitoğlu, Ş. (2016). *Yaşlılık Sosyolojisi: Yaşlılığın Kadınlaşması*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.119-125
- Özütürker, M. (2021a). Yaşlı ayrımcılığı. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(36), 3043-3056. DOI: 10.26466/opus.883434
- Özütürker, M. (2021b). Toplumsal yaşlanma ve yaşlı dolandırıcılığı- Erzincan ili örneği, (Yayınlanmamış doktora tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Polivka, L. (2000). Postmodern aging and the loss of meaning. *Journal of Aging and Identity*, 5 (4), 225-235. https://www.researchgate.net/publication/226859183.
- Powell J. L. & Khan, H. T. A. (2014). Ageing and globalization: A Global Analysis, Globalistics and Globalization Studies, *Journal of Globalization Studies*, 4 (1), 137-146.

- Powell J. L. (2014). Küresel yaşlanma: Eğilimler, sorunlar ve karşılaştırmalar, küreselleşme ve yaşlılık eleştirel gerontolojiye giriş, Nilüfer Kormaz & Suzan Yazıcı (Der.), (s.135-165). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Şahin M. (2011). *Küreselleşen yaşlılık ve yaşlı bakımı üzerine eleştirel bir yaklaşım. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1).
- Şimşek, M.E. (2016), *Modernite, postmodernite ve bauman*, İstanbul: Belge Yayınları.
- Tinker A. (2002). The social implications of an ageing population, mechanisms of ageing and development [Yaşlanma ve Gelişim Mekanizmaları] 123 (7), April 2002, Pages 729-735. Age Concern Institute of Gerontology, King's College London, Franklin Wilkins Building, Waterloo Bridge Wing, Waterloo Road, London SE1 9NN, UK, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047637401004183?via%3Dihub>.
- Tufan, İ. (2016). *Antik çağdan günümüze yaşlılık ve yaşlanma*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- TUİK, (2022). Dünya nüfus günü, 2023, (25/09/2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2023-49688> adresinden ulaşılmıştır).
- Zubiashvili, T. & Zubiashvili N. (2021). Population aging- a global challenge, *Ecoforum*, 2(25).
- UN, (2022). Dünya nüfus günü 2022 raporu, (20/09/2023 tarihinde <https://www.brandingturkiye.com/dunya-nufus-gunu-2022-raporu/> adresinden ulaşılmıştır).
- UN, (2023). *Yaşlanan dünyada kimseyi geride bırakmamak raporu*, (25/09/2023 tarihinde, <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210019682/read> adresinden ulaşılmıştır).
- Krug, E. G. (2002). *Dünya şiddet ve sağlık raporu*, Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü
- McDaniel, S. A. & Zimmer, Z. (2013). (Edt.) *Yirmibirinci yüzyılda küresel yaşlanma: zorluklar, fırsatlar ve çıkarımlar*. Surrey: Ashgate.